

Finnmarksbibliotekene

Samarbeid for kompetanse- og bibliotekutvikling
2015-2017

Rapport

Vadsø, april 2018

Prosjektnummer: 153001

Vår referanse: 201501328

Finnmarks-
bibliotekene

Innhold

1. Innledning	3
2. Mål for prosjektet	3
2.1 Resultat- og effektmål	3
3. Prosjektorganisering	4
3.1 Prosjektkoordinatorer	4
3.2 Prosjektledelse	4
3.3 Styringsgruppe.....	5
4. Økonomi.....	5
5. Prosjektbibliotekenes evaluering	5
6. Aktiviteter og måloppnåelse.....	5
6.1 Samarbeid	6
6.2 Formidling	9
6.3 Synliggjøring.....	11
6.4 Måloppnåelse resultat- og effektmål.....	12
7. Avslutning.....	13

1. Innledning

Prosjektet Finnmarksbibliotekene – Samarbeid for kompetanse- og bibliotekutvikling, ble startet våren 2015 med mål om å gi innbyggerne i Finnmark bedre bibliotek tjenester. Dette skulle gjøres gjennom samarbeid og kompetanseheving innen formidling og synliggjøring. Utgangspunktet for et regionalt kompetanse- og utviklingsprosjekt for folkebibliotekene og bokbussene i Finnmark baserte seg på mulighetene, behovene og utfordringene sektoren sto, og fortsatt står, overfor. Prosjektet ble utarbeidet på bakgrunn av dokumentasjon og innspill fra bibliotekledermøter i Finnmark.

Prosjektets hovedforankring lå i mulighetene revidert *Lov om folkebibliotek* gir, da spesielt formålsparagrafen. Biblioteksjefene i Finnmark ønsket å ta grep for å møte fremtiden. De ville at innbyggerne i Finnmark skulle få bedre bibliotek tjenester, dette skulle de gi ved å tilpasse og videreutvikle tjenestene sine, og gi et større spekter av aktiviteter til sine brukere. De ville vektlegge samarbeid og formidling for å gjennomføre dette, sammen skulle de ta et felles løft for å være rustet og synlige.

2. Mål for prosjektet

Prosjekt mål:

Prosjektet skal utvikle bedre bibliotek tjenester for Finnmarks innbyggere gjennom regionale biblioteksamarbeid med fokus på kompetanseheving og styrking innen formidling og synliggjøring av bibliotekene.

Prosjektets mål var å gi innbyggerne i Finnmark bedre bibliotek tjenester. Målet ble delt opp i tre målområder; samarbeid, formidling og synliggjøring.

Målområder:

- *Etablere formelle regionale biblioteksamarbeid (Samarbeid)*
- *Øke kompetansen hos bibliotekansatte innen formidling, biblioteket som møteplass og litteraturhus (Formidling)*
- *Etablere felles kommunikasjon, profil og markedsføring av Finnmarksbibliotekene (Synliggjøring)*

Antall målområder har sammenheng med varigheten på prosjektet. Hvert av prosjektårene hadde ett av målområdene som hovedfokus. Det første året var det fokus på samarbeid, andre året på formidling og tredje året på synliggjøring.

2.1 Resultat- og effektmål

I tillegg til overordnet prosjekt mål hadde prosjektet syv resultat- og effektmål:

- Et organisert og strukturert bibliotek-Finnmark som samarbeider om å løse bibliotek oppgaver
- Bibliotekplaner og tiltaksplaner mellom kommuner eller i regioner etter prosjektslutt

- Formalisert og skriftlig samarbeid mellom folkebibliotek og skoler og andre kultur- og utdanningsaktører i alle kommuner
- Totalt 150 barnehagebesøk i Finnmarksbibliotekene i året fra 2017
- Alle grunnskole-klasser skal årlig få tilbud om omvisning og hvordan bruke sitt lokale folkebibliotek innen utgangen av 2017
- 50% økning i antall aktiviteter i Finnmarksbibliotekene innen utgangen av 2017
- 50% økt omløpshastighet på Finnmarksbibliotekenes samlede mediesamling innen utgangen av 2017

3. Prosjektorganisering

Alle de 19 kommunale folkebibliotekene og de tre bokbussene i Finnmark fikk tilbud om å delta i prosjektet. 18 folkebibliotek og to bokbusser takket ja, og det ble inngått samarbeidsavtale med de ulike kommunene. Samarbeidsavtalen ble underskrevet av rådmennene i kommunene, dette for å forankre prosjektet i administrasjonen i tillegg til i bibliotekene. I samarbeidsavtalene forpliktet kommunene seg til å delta på samarbeidsmøter og lignende i forbindelse med prosjektet. Det ble etablert tre regioner med 5-7 bibliotek i hver region. Regionene var tilpasset geografi.

3.1 Prosjektkoordinatorer

Hver region hadde en prosjektkoordinator. Prosjektkoordinatorene var ansatte i folkebibliotekene i Finnmark som ble delvis frikjøpt fra sin stilling. Dette var for å sikre nærhet til bibliotekene og kontinuitet etter prosjektslutt. Prosjektkoordinatorene har vært pådrivere for samarbeidsprosjektet i sin region, og de har deltatt i planleggingen og gjennomføringen av prosjektet.

3.2 Prosjektledelse

Prosjektledelsen har bestått av prosjekteier, prosjektleder og prosjektkoordinatorene. Prosjektledelsen har hatt møter over telefon og lyd/bilde jevnlig i løpet av prosjektperioden. En gang i året har de hatt en fysisk samling.

Prosjektledelsens første møte etter prosjektstart.

3.3 Styringsgruppe

Styringsgruppen har bestått av prosjekteier, prosjektleder og tre rådmenn fra de ulike regionene i Finnmark:

- Stine Q. Jenvin (PA)
- Heikki Knutsen (PL)
- Elfrid Boine (Rådmann Karasjok)
- Jørn Aslaksen (Rådmann Tana)
- Inga Sørensen (Rådmann Måsøy)

4. Økonomi

Prosjektet fikk kroner 900 000 i støtte fra Nasjonalbiblioteket til hvert prosjektår, til sammen kroner 2 700 000. Finnmark fylkesbibliotek dedikerte ressurser til prosjektledelse, oppfølging og gjennomføring av prosjektet beregnet til kroner 1 000 000 hvert prosjektår.

Hvert av bibliotekene og bokbussene har bidratt med opp mot en måned arbeidstid hvert av prosjektårene. Dette tilsvarer omtrent kroner 35 000 per bibliotek/bokbuss, og utgjør i løpet av ett år ca. 700 000.

Store utgiftsposter for prosjektet har vært frikjøp av prosjektkoordinatorene, utgifter i forbindelse med møtevirksomhet og kompetanseheving.

5. Prosjektbibliotekenes evaluering

Vi har bedt bibliotekene som deltok i prosjektet om deres evaluering i etterkant av prosjektslutt. Det har foregått i to faser: først en åpen diskusjon på bibliotekledermøtet og deretter en anonym spørreundersøkelse. I spørreundersøkelsen var det spørsmål hvor de satt skår på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er best. I tillegg var det mulig å komme med kommentarer til hvert av spørsmålene, og en avsluttende kommentar til slutt. 13 av prosjektbibliotekene svarte på spørreskjemaet. Resultat fra evalueringene blir presentert videre i denne rapporten.

6. Aktiviteter og måloppnåelse

Hvert av de tre prosjektårene hadde fokus på et av målområdene. Første året var fokus samarbeid, andre året formidling og tredje året synliggjøring. Til hvert av målområdene ble det fastsatt ulike tiltak. Under går vi gjennom de ulike målområdene, tiltakene som skulle gjennomføres og hva som har blitt gjort.

6.1 Samarbeid

Tiltak:

- Etablere styringsgruppe med bibliotekere fra kommunene
- Etablere regioner og samarbeidsavtaler
- Etablere prosjektkoordinatorstillinger
- Etablere felles regionale bibliotekplaner og tiltaksplaner
- Ta initiativ til formalisert samarbeid med skolesektor, kommunale studiesentre og andre kultur- og utdanningsaktører i regionen

Etablere styringsgruppe med bibliotekere fra kommunene

Det ble etablert styringsgruppe bestående av tre rådmenn fra deltagende kommuner, prosjektleder og prosjekteier. Dette var viktig for å forankre prosjektet i kommunene, også administrativt. Dette var viktigst i starten av prosjektet. Etter hvert sluttet to av de tre rådmennene, og vi vurderte at det ikke var behov for styringsgruppe lenger.

Etablere regioner og samarbeidsavtaler og etablere prosjektkoordinatorstillinger

Første prosjektår ble det etablert tre regioner: region øst, region vest og region midt. Til hver region ble det frikjøpt en prosjektkoordinator. Dette var en stor utgiftspost i prosjektet, men en ordning som prosjektdeltakerne var fornøyde med. I evalueringsskjemaet spurte vi om deres forventninger til prosjektkoordinator og om forventningene ble innfridd. Gjennomsnittet for i hvor stor grad prosjektkoordinator innfridde deres forventninger var 8,8, hvor 10 var høyeste mulige skår. Kommentarene gir tilbakemeldinger om at prosjektkoordinatorne gjorde en god jobb, at de ble godt fulgt opp, hadde nær kommunikasjon med sine bibliotek og at man kunne stille all slags spørsmål.

Regionene:

Region øst:

- Vardø folkebibliotek
- Vadsø bibliotek
- Nesseby bibliotek
- Båtsfjord bibliotek
- Berlevåg folkebibliotek
- Tana bibliotek
- Sør-Varanger bibliotek
- Bokbussen Tana/Nesseby

Region øst på region- og samarbeidsmøte i Nesseby.

Jørgen Betten, biblioteksjef ved Nesseby bibliotek, var prosjektkoordinator for region øst.

Region vest:

- Hammerfest bibliotek
- Kvalsund folkebibliotek
- Nordkapp folkebibliotek
- Måsøy folkebibliotek
- Gamvik folkebibliotek

Vibeke Sem, konsulent ved Hammerfest bibliotek, var prosjektkoordinator for region vest.

Region vest på region- og samarbeidsmøte på Hammerfest bibliotek.

Region midt:

- Alta bibliotek
- Loppa bibliotek
- Kautokeino folkebibliotek
- Porsanger bibliotek
- Karasjok bibliotek
- Hasvik folkebibliotek
- Bokbussen Karasjok/ Utsjoki/Porsanger

Jorunn Johansen, biblioteksjef ved Loppa bibliotek, var prosjektkoordinator for region midt.

Region midt har hatt region- og samarbeidsmøte i Kautokeino. Her får de omvisning på Kautokeino folkebibliotek.

Som nevnt over ble det skrevet samarbeidsavtaler med alle kommunene, som ble underskrevet av rådmenn. Dette forpliktet kommunene til å delta på møter og aktiviteter som var en del av prosjektet. Dersom biblioteksjefen ikke hadde mulighet til å delta, skulle en annen sendes i stedet. Dette kunne være en annen ansatt ved biblioteket, eller biblioteksjefens leder. Det var viktig at prosjektet var godt forankret i kommunene.

Regionene hadde møter hvert kvartal i løpet av hele prosjektperioden. På møtene var det fokus på prosjektmålene, spesielt det som var målområdet gjeldene prosjektår, på samarbeid og på å høste erfaringer fra hverandre og inspirere

hverandre. Evalueringen viser at deltakerne hadde høye forventninger til både seg selv som prosjektdeltakere og til regionen de var en del av. Det ble spurt hvor viktig det var for de å delta på møtene, og gjennomsnittet av svarene ble 9,7. Dette viser at møtene var svært viktig for deltakerne. En av deltakerne skrev: «Det kom masse god informasjon og mål igjennom møtene, så det er absolutt viktig å møte opp» og en annen skrev «Sammen er man absolutt mye sterkere».

I starten av prosjektet var det viktig at de bibliotekansatte ble kjent med hverandre for å danne nettverk. Til alle region- og samarbeidsmøter har også bibliotekene ved de videregående skolene i Finnmark og Sametingets bibliotek blitt invitert. Gjennom samarbeid og partnerskap har regionene etablert samhandling og en kultur for deling som fokuserer på muligheter og mer aktivitet og bedre tjenesteleveranse.

«...har fått opp øynene for at vi er et ganske mangfoldig biblioteklandskap i Finnmark.»

Sitat fra evalueringen

Høsten det første prosjektåret dro bibliotekansatte fra Finnmark på studietur til Hordaland for å se hvordan de har arbeidet med regionale samarbeid, og høste erfaringer fra de. I tillegg fikk de omvisning på flere bibliotek.

Etablere felles regionale bibliotekplaner og tiltaksplaner

Det ble jobbet med handlingsprogram for bibliotekene, men vi opplevde at dette var prematurt. I denne fasen var det ikke det bibliotekene hadde mest behov for å få på plass. Det var viktigere å skape et bibliotekfaglig nettverk. Vi ser at det er aktuelt å jobbe videre med felles regionale bibliotekplaner og tiltaksplaner etter prosjektslutt. Nå er bibliotekene i større grad klare for det.

Ta initiativ til formalisert samarbeid med skolesektor, kommunale studiesentre og andre kultur- og utdanningsaktører i regionen

I regionene ble det arbeidet med å lage samarbeidsavtale med skolene. Noen av bibliotekene fikk også gjennomført dette. I regionene ble det laget maler som kan benyttes av alle bibliotekene. Noen av bibliotekene er i samtaler med skolene om hva avtalen skal inneholde. Dette er noe bibliotekene vil fortsette å arbeide med.

6.2 Formidling

Tiltak:

- Gjennomføre workshoper om biblioteket som uavhengig møteplass, arena for samtale og debatt, og litteraturhus
- Styrke kompetansen på litteraturformidling
- Øke antall arrangementer
- Øke arrangørkompetanse og teknologi-ferdigheter
- Etablere felles regionale arrangementsplaner fra 2017

Gjennomføre workshoper om biblioteket som uavhengig møteplass, arena for samtale og debatt, og litteraturhus og styrke kompetansen på litteraturformidling

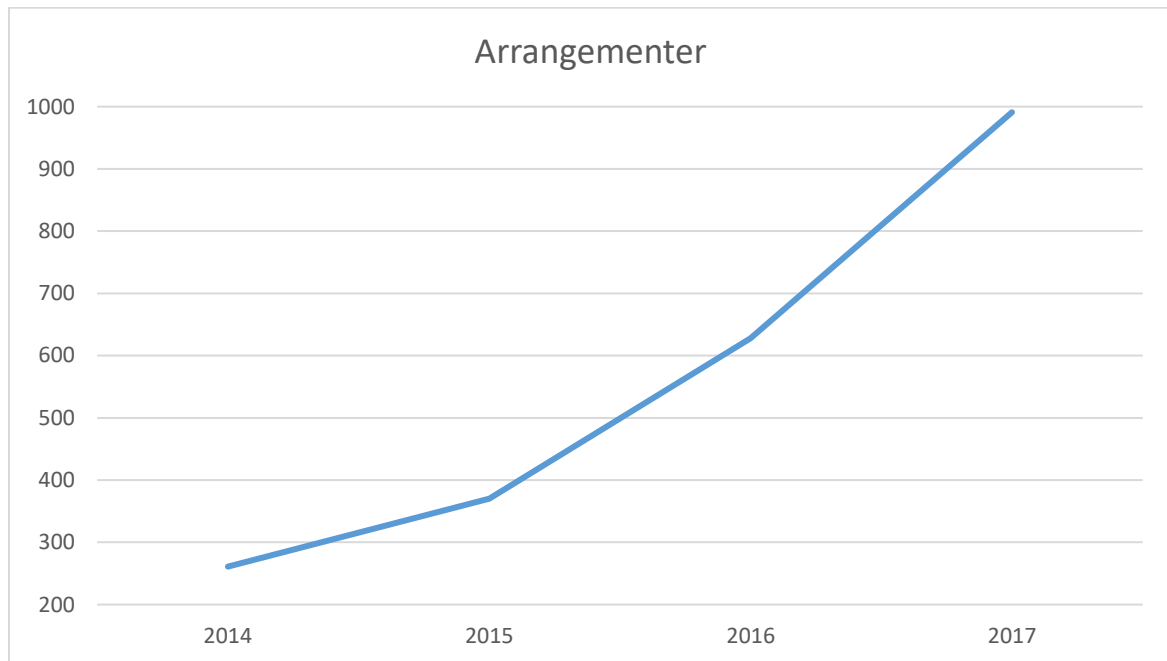
Det ble arrangert en bibliotekkonferanse med tema formidling våren 2016. Over 40 bibliotekansatte fra hele Finnmark deltok på konferansen. På høsten ble det arrangert debattseminar med Erik Wold. Dette ble arrangert samtidig med Finnmark internasjonale litteraturfestival, hvor også noen bibliotekansatte fikk prøve seg på å bokbade en forfatter for et større publikum enn hva de er vant til fra sine lokale bibliotek.

Debattseminar med Erik Wold, høsten 2016.

Øke antall arrangementer

Virkningene av nettverksbyggingen første året kom godt til syne i prosjektets andre år. Bibliotekene hadde betydelig økning i antall arrangementer. Som vi ser i grafen under var arrangementstallene på tur opp, men det har vært en markant økning i antall arrangementer i Finnmarksbibliotekene i prosjektperioden. En stor del av dette kommer av at de er blitt flinkere til å bruke biblioteknettverket i Finnmark og samarbeide med hverandre om arrangementer, og sammen søke eksterne midler til denne typen aktivitet.

Arrangementer i folkebibliotekene i Finnmark 2014-2017. For 2017 mangler tall fra fire bibliotek.

Øke arrangørkompetanse og teknologi-ferdigheter

Den store økningen i antall aktiviteter på bibliotekene har gitt bibliotekarene økt arrangørkompetanse og de er blitt vant til å bruke den teknologien som er nødvendig til arrangement. I tillegg ble det som nevnt over arrangert et seminar om hvordan man lager en debatt, her ble det også tatt opp hvordan man er arrangør av en debatt.

Etablere felles regionale arrangementsplaner fra 2017

Det er ikke laget felles regionale arrangementsplaner. Men bibliotekene er på god vei. De samarbeider om arrangementer og om søknader til f.eks. Fritt Ord og Nasjonalbiblioteket. På kort sikt er det et mål at nettsidene deres skal kunne vise hverandres kalendere, slik at det er lettere for brukerne å finne arrangementer i nærheten av seg.

6.3 Synliggjøring

Tiltak:

- Etablere felles bibliotekprofil
- Gjennomføre kurs i markedsføring og synliggjøring av bibliotek
- Etablere felles markedsføringsplan og kampanjer
- Gjennomføre servicekurs
- Etablere pop-up bibliotek

Etablere felles bibliotekprofil

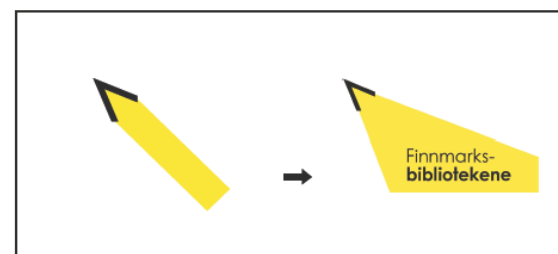
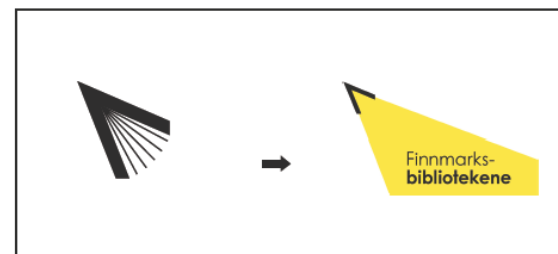
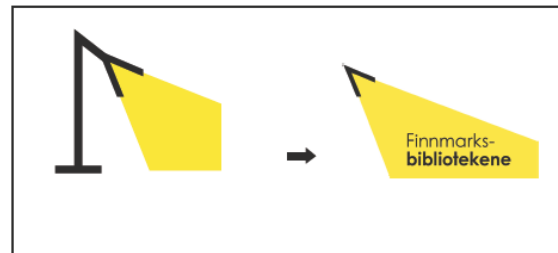
Ett av målene var å etablere en felles profil for alle Finnmarksbibliotekene. Det ble etablert en arbeidsgruppe for profilen, denne bestod av en representant fra hver av de tre regionene samt prosjekteier og prosjektleder. Det ble sendt ut forespørsel om tilbud fra designere og reklamebyrå. Vi fikk tre tilbud. Disse ble vurdert av arbeidsgruppen og valget falt på Reklamehuset Nord (RHN). I samarbeid med arbeidsgruppen utviklet RHN en profil til Finnmarksbibliotekene. Denne profilen inkluderer blant annet felles logo for Finnmarksbibliotekene, lokal logo til alle folkebibliotekene og bokbussene, profillfarger, ferdige maler, blant annet plakatmaler, brosjyremal, bokmerkemal, og profilering til nettsider og Facebook. Målet med profilen er at bibliotekene i Finnmark skal bli mer synlig og lett gjenkjennelig. Innbyggerne i Finnmark skal kjenne igjen bibliotek og arrangementer i regi av bibliotekene uansett hvor i fylket de måtte finne seg.

Gjennomføre kurs i markedsføring og synliggjøring av bibliotek og gjennomføre servicekurs

Det ble gjennomført en konferanse med tema synliggjøring og service våren 2017. Der var det blant annet innlegg om hvordan man synliggjør bibliotek i kommunen og på nett, profilering og servicekurs. I evalueringen spurte vi i hvor stor grad deltakerne hadde hatt en kompetanseøkning som følge av prosjektet, gjennomsnittet av svarene var 9,4.

Etablere felles markedsføringsplan og kampanjer

I forbindelse med at det ble laget en ny felles profil, ble det også laget planer for felles markedsføringskampanjer vår og høst. Disse har som mål å synliggjøre

Inspirasjonen til den nye logoen til Finnmarksbibliotekene kommer fra:

1. Sette lys eller fokus på noe
2. Kunnskap og litteratur
3. Formidling og informasjon.

bibliotekene i Finnmark og mangfoldet av aktiviteter de har. I tillegg samarbeider bibliotekene og fylkesbiblioteket om f.eks. forfatterturneer, Sommerles og Finnmark internasjonale litteraturfestival. I markedsføringen vil felles profil bli brukt.

Etablere pop-up bibliotek

Flere av bibliotekene har hatt pop-up bibliotek på ulike festivaler, sommerdager og på institusjoner. I tillegg ble det inngått et samarbeid med Avinor om å etablere flyplassbibliotek på alle de 11 flyplassene i Finnmark. Per i dag er ett flyplassbibliotek lansert, og vi forventer at resten skal være på plass i løpet av våren 2018.

6.4 Måloppnåelse resultat- og effektmål

Et organisert og strukturert bibliotek-Finnmark som samarbeider om å løse bibliotekoppgaver

Alle tre regionene har vedtatt at de skal fortsette regionsamarbeidet etter prosjektslutt. De vil møtes to ganger i året, og koordinatorrollen vil rullere. De vil fortsette å dele erfaringer, tips og triks med hverandre. Og diskutere bibliotekfaglige spørsmål som dukker opp. Bibliotekene i Finnmark vil samarbeide om søknader og arrangementer, både i og utenfor regionene.

Bibliotekplaner og tiltaksplaner mellom kommuner eller i regioner etter prosjektslutt

Det er ikke alle kommunene som har egne bibliotekplaner, da er det ikke realistisk med bibliotekplaner mellom kommuner eller i regioner. Dette er et tiltak som vi må ta med oss og arbeide videre med etter prosjektslutt. Men prosjektet har ført til at det er en mer enhetlig forståelse blant bibliotekarene i Finnmark om hvordan man vil jobbe, hva som skal prioriteres og hvilken retning man ønsker å gå. Så selv om planene formelt sett ikke er der, er samarbeidet der.

Formalisert og skriftlig samarbeid mellom folkebibliotek og skoler og andre kultur- og utdanningsaktører i alle kommuner

En del av folkebibliotekene har skrevet samarbeidsavtaler med skoler i sin kommune, og flere er i dialog med skolene om hva avtalen skal inneholde. Avtaler med skoler er noe som vil bli jobbet videre med fremover.

Totalt 150 barnehagebesøk i Finnmarksbibliotekene i året fra 2017

Statistikken for 2017 er per dags dato ikke klar, så vi kan ikke si sikkert om dette målet ble nådd eller ikke. Men vi vet at antall barnehagebesøk har økt i løpet av prosjektperioden, og i 2016 var det 125 barnehagebesøk i Finnmark.

Alle grunnskole-klasser skal årlig få tilbud om omvisning og hvordan bruke sitt lokale folkebibliotek innen utgangen av 2017

Vi har ikke statistikk på dette tiltaket, men vi vet at alle grunnskoleklassene ikke har fått dette tilbudet. Diskusjon i regionmøtene har ledet i retning av at dette ikke er realistisk for alle bibliotekene. Det er store forskjeller i ressursene de besitter, både økonomisk og kompetansemessig. Bibliotek med kun 50% stillingsressurs når ikke over alle oppgaver og det må prioriteres. De største bibliotekene inspirerer de mindre med sin aktivitet knyttet til elever og skoleklasser.

50% økning i antall aktiviteter i Finnmarksbibliotekene innen utgangen av 2017

Som vi så tidligere i rapporten har det vært en kraftig økning i antall arrangementer i løpet av prosjektperioden. Og fra 2014-2016 var det en økning på 140%. Siden vi ikke har tallene for 2017 fra alle bibliotekene vet vi ikke hvor stor økning det ble totalt i løpet av hele prosjektperioden.

50% økt omløpshastighet på Finnmarksbibliotekenes samlede mediesamling innen utgangen av 2017

I løpet av prosjektperioden har omløpshastigheten på den totale mediesamlingen i Finnmarksbibliotekene gått ned med 10,7%. Vi ser i dag at dette målet ikke var særlig hensiktsmessig i Finnmark. Det er et stort fylke med lange avstander og mange små kommuner. Bibliotekene har behov for å ha samlinger som er store i forhold til antall innbyggere i kommunene, men samlingsutviklingsperspektiv og forståelse for dette er godt etablert blant bibliotekene.

7. Avslutning

Når prosjektet har blitt evaluert er en av tingene som stadig ble trukket frem hvor bra det har vært å bli kjent med hverandre. Det å skape et nettverk og et kollegium har vært essensielt for prosjektdeltakerne, spesielt de som er eneste ansatt på sitt bibliotek. Det å bli kjent med hverandre har hatt ringvirkninger, det er lettere å benytte andres kompetanse og det er lettere å ta kontakt for å samarbeide om arrangementer. I tillegg har det å få inspirasjon og kompetanseheving blitt trukket frem. Flere sier at de har fått en ny driv til utvikle sitt bibliotek, og at de ser at det er viktig og spennende. De har fått en ny yrkesstolthet.

«Pengene fra Nasjonalbiblioteket gjorde det mulig for oss, et lite bibliotek med knappe ressurser, å få bli med på en utviklings- og inspirasjonsreise».

Sitat fra evalueringsskjema

Prosjektet Finnmarksbibliotekene har ført til et sterkere bibliotek-finnmark. Det er blitt etablert et biblioteknettverk som samarbeider, hjelper, inspirerer og motiverer hverandre, og har fokus på hva som må jobbes med i tiden som kommer. Dette er med på å føre bibliotekutviklingen i Finnmark fremover.

Bibliotekansatte fra hele Finnmark samlet på bibliotekkonferanse i Vadsø.